

Boerenzwaluw vroeg weg

JOURE - De boerenzwaluw heeft het in Friesland al gauw bekeken. De vogel is weer onderweg naar zijn overwinteringsgebied. Waarom de zwaluw het dit jaar al zo vroeg voor gezien heeft, is niet duidelijk. Volgens Jan de Jong uit Joure, vogelkundig medewerker van deze krant, zou het te maken kunnen hebben met extra activiteit van rovers.

De Jong is een enthousiast deelnemer aan een landelijk ringproject voor de boerenzwaluw. De werkgroep verzamelt zo veel mogelijk gegevens over het begin van de leg, de legselgrootte en het aantal uitgevlogen jongen. Die informatie kan aanwijzingen geven over gunstige en minder gunstige gebieden.

Het vroege vertrek dit jaar is opvallend. Normaal zoeken rond deze tijd veel jonge en oude vogels de collectieve slaappleaatsen langs meren en plassen op. De boerenzwaluwen uit het zuiden van Friesland trekken zich dan terug bij de Veluwerandmeren en bij het IJsselmeer. Vreemd genoeg zijn ze daar nu al niet meer.

Dat de boerenzwaluwen het zo vroeg voor gezien houden, zou te maken kunnen hebben met een hoge predatiedruk. Zo is van de kerkuil bekend dat deze rover een slecht jaar heeft omdat de muizencyclus een dieptepunt heeft bereikt. Als de kerkuil niet genoeg muizen kan vinden, zoekt hij compensatie in ander voedsel. De boerenzwaluw, die in dezelfde boerenschuren huist, is dan een aardig alternatief.

Soms richten kerkuilen dan een ware slachting aan onder de zwaluwen. Dat gebeurde deze zomer onder andere in schuren in Rohel, Tjerkgaast, Akmarijp en Vegelinsoord.

Er zijn nog andere rovers. Katten, eksters, torenvalken, ratten en Vlaamse gaaien doen zich ook graag te goed aan een boerenzwaluw. De landelijk waargenomen afname van de boerenzwaluwenstand kan volgens De Jong echter maar voor een klein deel worden toegeschreven aan die predatie.

Er is veel meer onderzoek voor nodig om een wetenschappelijk verantwoorde oorzaak aan te wijzen, maar De Jong zoekt de verklaring voor de afname in het voedselaanbod. Stallen met genoeg koeien en mest zijn van levensbelang voor de boerenzwaluw.

De boer profiteert dan op zijn beurt ook van de vogel. Een normaal paartje, dat per legsel vijf of zes jongen weet groot te brengen, vangt jaarlijks een miljoen insecten. De zwaluw is dus nuttig door de boer van de muggenoverlast in de stal af te helpen.

Friesland hoeft zich trouwens nog niet ongerust te maken. De stand van de boerenzwaluw is hier nog goed. Wel blijft het raadselachtig waarom de toch zo honkvaste vogel soms niet weer op zijn oude stek terugkeert. Zo kreeg De Jong een melding van S. Huitema uit Wijckel. In de stal van die veehouder broedden vorig jaar nog zeker tien paartjes. Deze zomer was er geen zwaluw meer te vinden.

Bij de familie Akkerman in Rohel trof De Jong een heel bijzonder legsel aan. In een nest van vorig jaar was in juni al een legsel uitgekomen. Enige tijd later lagen er twee mini-eieren in. Het kleinste eitje had een doorsnee van 9 millimeter en een diameter van 11,4 millimeter. Het ei was niet groter dan een doperwt. Normaal is zo'n ei 19,7 millimeter lang. Volgens De Jong is er in West-Europa nog nooit zo'n klein eitje van een boerenzwaluw ontdekt. Dat het legsel onbevruucht bleek te zijn, bevreemdt de Jouster niet.

De legselgrootte week in het koude en natte voorjaar af van dat van vorig jaar. Tijdens de extreem warme zomerperiode bleef het bij een gemiddelde van vier tot vijf eieren. Dat was ook aan de lage kant.

Uitschieters waren er wel. Bij Jan Tessemaker in Dijken zat in de schuur een nest met zeven jongen. Al die vogeltjes vlogen uit. Een curiositeit tot slot: Hanje uit Joure zag deze week bij de Langweerder Wielen een geheel witte boerenzwaluw tussen een groepje soortgenoten. Een heuse albino.

De Jong houdt zich aanbevolen voor meer bijzondere waarnemingen van de boerenzwaluw. Hij is speciaal geïnteresseerd in onverwacht verlaten broedplaatsen, vooral in schuren waar geen kerk- of steenuilen zijn waargenomen. Vanzelfsprekend heeft ook ander vogelnieuws zijn aandacht. Voor meldingen: E. A. Borgerstraat 66, 8501 NG Joure, tel. 05138-14788.

